

Malan Marnersdóttir

Genskrivning, efterligning og modstand i færøsk historie og litteratur

Denne artikel beskriver, hvordan forestillinger om Færøerne og det færøske skabes gennem historieskrivning og litteratur. Idéen om det færøske er en konstruktion, der er sammensat af færøsk og dansk materiale. Ofte indgår danske forestillinger om Færøerne som et element, der får modstand, men samtidig er idéen om det færøske afhængigt af danske forestillinger om det danske, både hvad form og ideologi angår.

Færøsk litteratur leverer på denne måde en oplagt mulighed for at se postkoloniale teories relevans for nordisk litteraturhistorie. Relationer mellem Færøerne, Norge og Danmark har gennem mange århundreder sat sine spor i historieskrivningen, i poesien helt fra balladedigtningen og frem til den moderne skønlitteratur og sproghistorisk set gennem blandt andet tilsidesættelse af det færøske sprog helt fra reformationens tid og ind i det 20. århundrede.

Efter en kort indledning af teoretisk-metodisk og historisk art redegøres der for metaforenes rolle i historikeren Hans J. Debes' konstruktion af forestillingen om den færøske nation. Derefter analyseres to forbundne digte, den færøske nyromantiske digter og skolelærer Hans Andrias Djurhuus' digt 'Føroyar' fra 1921 og den danske senromantiske digter Christian Richardts digt 'Vort Land'

fra 1889. Begge digte kan forstås som 'geografiske', dvs. beskrivelsen af landene er struktureret som beskrivelser af kort, og Djurhuus' digt forholder sig til Richardts som et svar på tiltale.

Postkoloniale begreber og intertekstualitet

Sammenhængen mellem færøsk og dansk litteratur kan i en intertekstuel og postkolonial læsning ses i et andet lys end som simpel efterligning. En gængs sammenlignende analyse fremdrager med lethed det formelt og indholdsmæssigt vigtige i de to digte. Med intertekstualitetens forståelse af, at der ingen originaltekst eller prototype findes, men at alle tekster genlyder af andre allerede eksisterende tekster, anonyme såvel som tekster med kendt forfatter, flyttes fokus bort fra spørgsmålet om den positive valorisering af originalen og den negative af efterligning. Tolkningen sætter i stedet lighedernes og forskellenes betydningskabende dimensioner ind i en bredere kontekst, og her er postkoloniale begreber nyttige. De åbner analysen mod den omgivende kontekst og bringer den globale postkoloniale situation ind i sammenhængen.

Mimicry er et begreb fra biologien, men i postkolonial litteraturlæsning bruges begrebet om koloniens litterære efterligninger af kolonimagtens litteratur og indeholder et element af parodi. Man vil gerne skabe noget anderledes end kolonimagtens udtryk på det pågældende område, men alligevel skal det ligne noget man kan se op til og måle sig med (Bill Ashcroft et al. 1998). Postkolonial genskrivning af kendte værker deler træk med Gérard Genettes begreber om palimpsest og transtekstualitet, altså den opfattelse at litterære værker kan være podet på ældre værker (Genette 1982; Marnersdóttir 2003:164). Endvidere indgår parodi i Genettes begreb om transtekstualitet, således at den podede tekst f.eks. enten er en alvorlig, en satirisk eller legende parodi af det eller de bagvedliggende værker. Lignende forhold mellem tekst og forbillede eller forgænger omtales i postkolonial teori som genskrivning eller mimicry som bl.a. hos Ashcroft et al. (1989).

Færøerne, Norge og Danmark

Færøerne er oprindelig en nybygger- eller udflytterkoloni, dannet af norske bønder, som i det niende århundrede befolkede landet. Senere kom Færøerne under norsk overherredømme og fulgte med Norge ind under dansk administration. I 1814 blev de gamle norske lande splittet ad: Norge og Sverige blev en union, Færøerne blev sammen med Island og Grønland danske. Denne udvikling fremstilles ofte som noget, der lå uden for færingeres kontrol og indflydelse (Debes 1982:21; Rasmussen og Samuelson 1965:53-54).

Det mere end femhundrede år lange afhængighedsforhold mellem Færøerne og Danmark har præget samfundsstrukturen, kulturen og mentaliteten på Færøerne i den grad, at det i dag er umuligt at udskille noget oprindeligt færøsk, som er væsensforskelligt fra dét færøske, som er præget af dansk, norsk, islandsk, europæisk eller amerikansk. Balladerne, som regnes for at være det mest ægte færøske udtryk, der findes, er dybt prægede af den øvrige nordiske folkevisekultur og af islandsk sagalitteratur, som sammen med centraleuropæiske sagn og myter er balladernes palimpsester. Den første publikation med ballader på færøsk udkom takket være dansk akademisk interesse: Hans Christian Lyngbyes *Færøiske Qvæder* (1822). Kanoniseringen af de færøske ballader skete på Svend Grundtvigs og Jørgen Blochs initiativ med værket *Corpus Carminum Færoensis*, Færøernes ballader. Indsamlerne af balladerne og anden mundtlig tradition befandt sig på Færøerne og udgjordes af bl.a. den færøske teolog og filolog V. U. Hammershaimb, den selvlærde Johannes Klemmentsen og senere i det 19. århundrede af dr. phil. Jakob Jakobsen.

National historieskrivning

Der er tradition for at kritisere den danske indflydelse på færøsk politik og kultur.

Dr.phil. professor Hans J. Debes' (1940-2003) disputats *Nú er*

tann stundin ... (Nu er det på tide, 1982) gør rede for den nationale bevægelses baggrund og udvikling på Færøerne i det 19. århundrede. I den finder man eksempler på diskursiv konstruktion af den færøske nation.

Allerede titlen peger på afhandlingens ideologiske ståsted. *Nú er tann stundin ...* er første linje i Jóannes Paturssons digt, som blev læst op på et legendarisk møde i Tórshavn anden juledag 1888, hvorefter den nationale forening, Færingeforening (Føringafelag), blev stiftet i Tórshavn. Debes konstaterer i forordets første sætning, at den nationale bevægelse er begyndelsen på nyere færøsk historie:

Den færøske nationale bevægelse er indgangen til Færøernes nyere historie. Med den *vágner* færingernes erkendelse af de nationale kendetegn, som blev skabt af tusindårigt samliv og isolation.

Tann føroyska tjóðskaparrørslan er inngangurin til Føroya nýggjaru søgu. Við henni *vaknar* ásannan føroyinga av teimum tjóðskaparligu eyðkennum, sum túsund ára samlív og avbyrging høvdu skapað. (*Nú er tann stundin ...*, 1982, s. 11; min udhævning MM)

Opvågningsmetaforen gentages i den første næsten enslydende sætning i afhandlingens hovedkapitel 'Den nationale bevægelse' (Tjóðskaparrørslan, s. 119). Den optræder også i en overskrift i samme kapitel, Nationalfølelsen *vágner* på Færøerne ("Tjóðskaparkenslan *vaknar* í Føroyum"), hvilket står i modsætning til det flere år lange "rige og levende nationale liv i København" blandt færøske studenter (s. 139). En vigtig forudsætning for formen og indholdet i den nationale bevægelse på Færøerne var de færøske studenteres aktiviteter i København. De startede i 1876 en tradition for at holde fastelavnsfest, og det var til disse fester, de første fædrelandssange på færøsk blev skrevet.

Ved hjælp af opvågningsmetaforen konstrueres Færøerne som et individ, som har sovet en slags tornerosesøvn, og prinsen, der i eventyret vækker Tornerose, er i den historiske kontekst studenter-

ne i København, som repræsenterer tankerne om det nationale.

Vækkelsesmetaforer som disse findes i andre landes nationale diskurser om det nationale (Jørgensen og Phillips 1999:169-201). Debes er heller ikke den første eller eneste, der formulerer den i færøsk sammenhæng. Tværtimod, vækkelsen er en kliché i den politisk-kulturelle debat. Vækkelsesbilledet indgår endvidere i retorikken, som blev benyttet af de nye religiøse bekendelsesbevægelser, der kom til landet i samme periode. Disse lægmandsbevægelser fokuserede på det enkelte individ, som gennem bibellæsning, bekendelse og personlig erfaring med tro skulle frelses og "aflægge vidnesbyrd om sin frelser" (Gerhard Hansen 1984:133, 149). Den nationale og de nye religiøse bevægelser påbegynder i fællesskab indøvelsen af nye normer for individets forhold til tid og sted, liv og død. Fra ideologisk og religiøst hold var man i slutningen af det 19. århundrede enige om den romantiske forestilling, at Færøerne måtte vågne op af en torneroseagtig søvn.

Debes udgav i 2001 på dansk bogen *Færingernes land*, som fremstiller det samme historiske forløb som disputatsen, men hvor der er tilføjet et indledende kapitel om perioden 1906-2000. I denne bog er den paratekstuelle ramme kraftigt udvidet med skønlitterære indslag. Bogen indledes med et digt af H. A. Djurhuus om "vor kyst ved havets yderste rand" ("vår barda strond/ við havsins ytstu rond"), som beskriver Færøerne som et kollektivt vi's ejendom. Digtet introducerer samtidig bogens ramme, som er fiktiv. Bogens forord slutter med "De uenige norner" (s. 16) der genskriver en oldnordisk myte om skæbnegudinder, nornerne Urð, Verðandi og Skuld, der spinder menneskenes skæbner. Nornerne kan ikke blive enige om den færøske nations skæbne og spinder derfor to skæbnetråde, én for hvert af de to hovedspor i nyere færøsk historie, helt i overensstemmelse med bogens tese: færøsk historie bestemmes af to bevægelser, selvstændighedsbevægelsen og samhørighedsbestræbelserne. Historiebogen åbner således med en mytologisk personificering af landet, som indgår i fremstillingens hovedmetafor

for udvikling og opvågning.

Færingernes land har tre kapitler, der hver især er forsynet med et motto, som er oversatte linjer fra digte. Motto'erne fungerer som korte sammenfatninger af de pågældende kapitler.

“Vi er færingers – og ingen tidligere/ har været det noget så nær så meget som vi ...” [sic!] af Regin Dahl (1918-2007). Citatet står foran kapitlet om perioden 1906-2000 (s. 17). Digtet er fra digtsamlingen *Óttukvæði* (Nattedigte, 1955) og hedder “Landets mest initiativrige heltes digt” (“Kvæði fremsta framtakskappa landsins”). Det er et ironisk digt, der karakteriserer færingers som vildmænd, der spiser tørret lammekød, skyder fugle og drikker direkte af flasken. Citatet kaster et skarpt ironisk lys over den historiske periode, som det indleder. Kapitlets højdepunkter er for det første folkeafstemningen i 1946 om løsrivelse, som blev annulleret af den danske konge og for det andet den krise, som fallitten i 1992 i den Danske Banks filial på Færøerne gjorde katastrofal.

Citatet “Nu vokser natten om dit land...” af Chr. Matras (1900-88) indleder kapitlet om den nationale bevægelses forudsætninger og opståen, dvs. perioden frem til 1870 (s. 63). Billedet af natten betegner den lange periode fra reformationen, da dansk blev kirke- og administrationsprog, til den nationale ideologi breder sig til Færøerne i slutningen af det 19. århundrede. Ved periodens slutning var det færøske skriftsprog kommet i anvendelse i samtidens debat og litteratur.

Citatet: “Hjertet: en tjaldur – flyver til dig ...” af Guðrið Helmsdal (f. 1941) står foran det sidste kapitel i Debes' bog om selve den nationale bevægelse, dvs. perioden 1876-1906 (s. 147). Det er undtagelsesvis en kvindelig stemme, der karakteriserer historien, men citatet er ikke oversat fuldstændigt. “Tjaldur” er det færøske navn på fuglen strandskade, men teksten har bevaret den færøske betegnelse, utvivlsomt fordi ordet “tjaldur” skal aktivere en allusion til nationale færøske ikoner: Strandskaden er den færøske nationalfugl, og den er et litterært frihedssymbol, som stammer fra Poul Nolsøes

(1766-1808) Fugleballade (*Fuglakvæði*) fra ca. 1800. Det er en allegorisk ballade, der er vendt mod embedsmændene og handelens folk på Færøerne. I balladen er strandskaden de små fugles, dvs. folkets, hjælper og beskytter mod rovfuglene, som betegner embedsmændene, der forhindrer småfuglene i at udfolde sig. Selv om danske strandskader opfører sig ligesom de færøske, flyver højt op i luften og giver en karakteristisk, temmelig støjende lyd, når der er fare på færde, så er det danske fuglenavn næppe i stand til at fremkalde det ønskede symbolindhold. *Færingernes land* har sørget for at introducere fuglens færøske navn i præsentationen af Poul Nolsøe (s. 80), som foruden at være bonde og digter var vidt berejst og havde været i Frankrig og Nordamerika på uafhængighedserklæringens og revolutionernes tid. Han blev selv forfulgt og sagsøgt på grund af sine kritiske aktiviteter, men klarede frisag. Nolsøe forliste med sit skib på vej tilbage Færøerne vinteren 1808/09.

Citatet fra Helmsdals digt, der står som indledning til hovedkapitlet i *Færingernes land*, bevarer det færøske fuglenavn "tjaldur", og dermed inddrager den danske tekst færøsk litteratur, historie og kultur uden formidlende mellemlid. Gennem ordet "tjaldur" åbnes en passage ind i den færøske kontekst. "Tjaldur" lukker noget andet ind den danske tekst, fremmedgør den med andre ord, således at den danske tekst nålepriksagtigt udsættes for samme behandling som det koloniserede færøske sprog er blevet det systematisk op gennem historien. At så selve ordet "tjaldur" på én gang er et nationalt ikon og symbol på en national helt understreger en postkolonial intention med citatet: "tjaldur" er som en trojansk hest, der fuld af soldater og våben føres ind i fjendens hjerte – bogen vil være opgøret med dansk kolonialisme på dansk eller i det mindste levere forklaringen på, hvorfor opgøret er rimeligt.

Historisk skildring

Debes' bog præsenteres som en "skildring" (s. 12), som er et ord, der ligger i smuk forlængelse af mottoernes fiktioner. Grundbetyd-

ningen af “skildring” angår det at male våbenskjold (*Ordbog over det danske Sprog*: skildre I), men nu betyder det alt fra fremstilling til beretning og specielt i forhold til en levende fortælling af skønlitterær art.

Hvad angår den objektive side af ordets betydning gælder det, at bogen har en tese om, “at Færøernes politiske mønster [...] fastlagdes i den begivenhedsrige tid i sidste halvdel af 1800-tallet” fra handelens frigivelse i 1856 til de to første partistiftelser i 1906. Det første parti var “Samhørighedspartiet” (Sambandsflokkur), der vil bevare forbindelsen med Danmark. Det andet parti, der begyndte sit virke i 1906 var “Selvstyrepartiet” (Sjálvstýrisflokkur), der, som navnet siger, gik ind for øget selvstændighed. Disse to partier danner den ene hovedakse i færøsk politik, som først blev udfordret da Socialdemokratiet (Javnaðarflokkur) blev stiftet i 1926, hvilket skabte den anden akse, modsætningen mellem højre og venstre.

Det bidrager til bogens skønlitterære side, at fremstillingen starter som en rejseberetning, der lægges i munden på et didaktisk “vi” (s. 18). Det er ikke en ny iagttagelse, at historiske fremstillinger benytter sig af skønlitterære virkemidler (cf. Hayden White).

Færingernes land beskriver den nationale bevægelse på Færøerne i slutningen af det 19. århundrede med en metafor der betegner en opvågning, “den nationale vækkelse” (s. 13), og supplerer den med en fødselsmetafor: “det centrale afsnit om nationalfølelsens fødsel” (ibid.). I forordet omtales modsætningen mellem færøsk og dansk med et udtryk, som er udbredt i management: “som en *udfordring* til dansk overherredømme i politik og sprog” (ibid., min udhævning MM). Det understreges imidlertid, at modstanden mod den nationale bevægelse kom fra de danske embedsmænd på Færøerne, mens medier og politikere i Danmark var forstående og støttende (Debes 1982:188, 2001:186).¹

¹ Debes’ bøger er de senere år blevet fulgt op af to rapporter, der belyser Færøernes stilling i den kolde krig, og som har kastet et nyt kritisk lys over Dan-

Bortset fra kapitlet om tiden frem til udgivelsestidspunktet, er kernen i *Færingernes land* den samme som i disputatsen fra 1982. Den danske bogs mange paratekstuelle indslag af skønlitterær art og dens karakteristik af sig selv som skildring gør den historiske fremstilling let og romanagtig. Læst som en fremstilling af et historisk forløb i skønlitterær form, bliver det tydeligt at bogens antikonioniale holdning er en tolkning af det historiske forløb.

National færøsk historieskrivning har, som disse eksempler viser, været dybt afhængig af skønlitteraturen og har benyttet sig af skønlitterære skrivemåder. I *Færingernes land* bruges litterære allusioner og citater beskrivende, og de fastholder bogens fokus på forholdet mellem Danmark og Færøerne. I lyset af de litterære indslag i historieskrivningen kan det være interessant at se, hvordan skønlitteraturen bruger historien i konstruktionen af det nationale. Det er formålet med at gennemgå de to nævnte digte af Chr. Richardt og Hans A. Djurhuus.

Digtet 'Føroyar' – Færøerne

Hans Andrias Djurhuus (1882-1956) grundlagde den færøske børnelitteratur. Humor og inderlig forståelse af natur og mennesker præger det store forfatterskab, som omfatter mange digte, fortællinger, en enkelt roman og teaterstykker. Hans hovedværk *Barnarímur* (Børnerim, 1915) med digte for børn skrev han direkte på tavlen i skolen i en tid, da der ikke var ret mange skolebøger på færøsk. Disse digte er kendt og elsket og skinner igennem i mange efterfølgende forfatteres værker.

Digtet om Færøerne fra 1921 er et af koloniens svar til magtens

marks rolle som koloniherre i 1950- og 60erne i forbindelse med opførelsen af en NATO overvågningsinstallation i Early Warning kæden lidt nord for Tórshavn (Thorsteinsson & Johansen 1999, Jensen 2004). Her ses hvordan Færøernes koloniale status i virkeligheden er blevet fastholdt efter hjemmestyreløven i 1948 på trods af lagtingserklæringer, der modsætter sig militær på færøsk grund.

centrum, dvs. til Danmark. Digtet er med et Genette-begreb en hypertekst til Richardts digt "Venner seer paa Danmarks Kort" fra 1889. Djurhuus' digt forekommer podet på Richardts, og i denne proces opstår mimicry idet det både genskaber det samme og parodierer det ved at udvide én enkelt dimension til at fylde hele teksten. Richardts digt har én strofe om Færøerne, alle Djurhuus' strofer beskriver Færøerne. Til gengæld er den nationale ideologi den samme: Det drejer sig om at indprente landets omfang, navne og historie og hævde landets suverænitet. (Alle oversættelser fra digtet er råoversættelser.)

Den første bølge af national færøsk digtning beskriver det færøske landskab i hovedtræk (Turid S. Joensen 1987). H. A. Djurhuus går meget længere ned i detaljerne end Richardts digt og demonstrerer den færøske nationalromantiske digtnings metode, som var at genbruge andre nordiske digte. De to digte viser hermed, hvordan modstand og efterligning er dybt afhængige af hinanden.

Specifikke landskaber

Hans A. Djurhuus' geografiske digt fra 1921, 'Lítið yvir Føroya land' (Se ud over Færøernes land), er et stort anlagt digt med 29 otte-linjede trokæiske strofer med omsluttende rim og parrim (ab-baccdd). De første syv og de sidste tre strofer beskriver landet og landskabet i almene metaforiske vendinger. De mellemliggende nitten strofer gennemgår landet systematisk, deler det op i landsdele og beskriver øgruppe og ø efter ø begyndende med de nordligste øer (Norðoyar str. 8-11), går derefter vestpå til øerne i midten (Miðoyar, str. 12-20) og når til sidst til de sydligste øer (Suðuroyar, str. 21-26). Til de udvalgte lokaliteter knyttes kommentarer af historisk, rosende og kritisk art.

Alle atten øer navngives allerede i de indledende strofer, mens de efterfølgende strofer navngiver og karakteriserer bygder, fjelde, klippeformationer og holme samt fremhæver udvalgte dale og fjorde. Karakteristikkerne af de enkelte lokaliteter skyldes ofte, at begi-

venheder i *Færingesaga* eller sagn har udspillet sig på stedet. I øvrigt er karakteristikkene enten af økonomisk eller æstetisk art eller angår størrelse, som når Viðareiði fremhæves på grund af sin skønhed og Klaksvík på grund af, at den er den største bygd på Nordøerne. Men når det om fjordene Trongisvágsfjørður og Vágsfjørður på Suðuroy hedder, at de er fulde af opankrede fiskeskibe, er det økonomien, der lægges vægt på. I begyndelsen af det 20. århundrede var Suðuroy den rigeste del af landet.

Landskabets beskaffenhed omtales i mange strofer, f.eks. “Stenede og stejle fjelde/ bølgesus i mørke kløfter” (“Grýtug reyn og berlig fjøll/aldusuð í myrkum gjáum”, str. 9). En strofe remser en række navne på fjelde og dale op, som dels er metaforer i sig selv og dels personificerer formationer i landskabet som “Grøn smiler Villingsdalen” (“Grønur brosar Villingsdalur”, str. 10).

Digtets indledning (7 str.) og afslutning (3 str.) former den didaktiske ramme, hvor digtets intention fremgår af imperativer, nogle i flertal (det fremgår ikke på dansk): “Se ud over Færøerne,/ glem ikke den mindste plet” (“Lítið yvir Føroya land/ gloymið ikki minsta blettin”, str. 1; fremhævelserne MM) og et par enkelte i ental “Øg fiskeflåden og øg græsmarkerne/ øg alt det som bringer fremgang” (“Nør um skip og nør um bø,/ nør um alt sum frama gevur”, str. 28). Påbudene kulminerer i en ønskemåde henvendt til landet “Gid du må stå stolt og frit/ mit kære fødeland” (“Væl tú standi reyst og frítt/kæra føðilandið mítt”, min udhævelse MM).

‘Føroyar’ er et geografisk digt, som har en belærende synsvinkel. Landet betragtes i fugleperspektiv, det er som om digter-jeg’et står på en fjeldtop eller ser på et kort og beskriver synet for læseren.

I 1921 fandtes der en række landkort af Færøerne, men kun ét med færøske stednavne. Det var kortet, som blev trykt i udgivelsen af *Færingesaga* (1832), som Carl Christian Rafn kompilerede fra islandske sagamanskripter. *Færingesaga* skildrer kampene om magten mellem de største høvdinge på Færøerne, Trond i Gøte (Tróndur í Gøtu) og brødrene Brestir og Beinir, som han dræbte. Senere fort-

sætter de dræbtes sønner, Sigmundur og Tor, kampene med Trond om hævn og for at få deres fædrene arv. Kampene mellem Sigmundur og Trond handlede også om indførelsen af den nye tro, kristendommen. Sigmundur Brestisson er gået over i færøsk historie som kristendommens indfører. Tronds modstand mod kristendommen og dermed skattepligt til Norge har gjort ham til et selvstændighedssymbol.

Udgivelsen af *Færingesaga* 1832 var tresproget med den oldnordiske original og oversættelser til færøsk og dansk. Navnematerialet på de geografiske kort i perioden omkring 1920 er som regel fordansket og indeholder kun få færøske betegnelser. Djurhuus' digt kan ses som en udvidelse af sagakortet og et korrektiv til samtidens geografiske kort.

Historiske sammenhænge

Digtet trækker på historisk stof af forskellig art. Personer og lokaliteter i *Færingesaga* forbinder forskellige egne af landet. Allerede navnene på nogle af Nordøyar associeres med sagaen: Svínoy (str. 8) var det første sted hvor Sigmundur og Tor gik i land, da de vendte tilbage fra opholdet i Norge, hvor de voksede op efter drabet på deres fædre. Sagaens hovedperson Tróndur, Sigmundurs hovedfjende, boede i Norðagøta (str. 15). Sigmundurs faders gård var på Skúvoy (str. 23) og på Stóra Dímun (str. 24) blev Øssur Havgrímsson dræbt, fordi Tróndur havde tildelt ham den gård, som var Sigmundurs retmæssige ejendom, og som kampen drejede sig om.

Digtets beskrivelse af de højeste fjelde gør dem til konger og guder, således at beskrivelsen leder tanken hen på gudernes bolig på Olympen (str. 13):

Slættaratindur, det højeste fjeld,
sender beskeder fra top til top
den gamle har kongekaraktér

glem nu ikke denne karl.
Gívrufjall og Malinstindur
ligner gudebilleder,
Ritafjall ónsker venskabeligt
Skælingsfjall alt godt.

Slættaratindur, hægsta fjall,
sendir boð sítt tind av tindi,
gamli hevur kongalyndi,
gloymið ikki henda kall.
Gívrufjall og Malintindur
eru eins og gudamyndir,
Ritafjall á vinahátt
ynskir Skælingsfjalli gott.

Allusionerne til det klassiske har den historiserende funktion at henvise til en færøsk oldtid, som andre steder i digtet belægges med henvisninger til Færingesaga. Andre stoffer alluderer til sagn, som giver anledning til kritik af centrale danske og kirkelige myndigheder.

Det historiske sagn 'Bardagin í Mannafeldsali' (Krigen i Mandefaldsdal, Hammershaimb 1969:379-81) skildrer kampe, der skal have fundet sted på grund af domkirkebyggeriet ved bispesædet i Kirkjubø (str. 17):

Kirkjubøur, bispebygd
Muren beviser bispens magt
skjuler måske forseelser
alt var ikke bare godt

Kirkjubøur, bispabygd,
múrur bispans veldi prógvar
kanska eitthvørt misbrot krógvar
ikki alt var bara dygd.

Bygningen af katedralen i Kirkjubø, som går under betegnelsen

Muren og som endnu henligger som et ufuldendt bygningsværk, påbegyndtes i 1300 af biskop Erlendur (1269-1308). Sagnet fortæller, at samtlige bønder i landet blev pålagt stor ekstraskat på grund af kirkebyggeriet, hvilket førte til det oprør, som udgør sagnets kerne. De forseelser, der hentydes til i Djurhuus' digt, er den katolske biskops krav om tvangsarbejde, men også de oprørske bønders brutalitet, der ifølge sagnet førte til biskoppens død.

Selve hovedstaden Tórshavn alluderer foruden til *Færingesaga* også til samtidens digtning og til militærhistorien (str. 16):

“Tórshavn har to bugter”
Tinganes er imellem dem
gem det store, glem det små
er tingsted og var tingsted
Forsvarsværkerne på Skansetangen
har stået i lang tid
skulle beskytte landets korn
kanonerne hørtes dog næppe.

“Tórshavn hevur vágir tvær,”
Tinganes er millum teirra,
goym hitt størra, gloym hitt smærra
tingstað' er og tingstað' var
Skansaborg á Skansatanga
staðið hevur ævi langa,
skuldi verja landsins grón,
hoyrdist valla tó kanón.

Strofens første linje er et citat af Símun av Skarði, som var H. A. Djurhuus' lærer på Folkehøjskolen. Folkehøjskolen blev oprettet i 1899 efter dansk mønster og var den første institution, hvor man kunne lære at skrive færøsk, som først blev fuldgældigt fag i folkehøjskolen i 1938. Digtets forfatter var én af dem der lærte at skrive færøsk på højskolen. Strofens første linje kan læses som en hyldest til av Skarði.

Den militære installation på Skansetangen, som digtet nævner, skulle forsvare den kongelige handel i Torshavn, og strofen kritiserer, at fortet ikke var til nogen nytte, da et engelsk skib kom ind på reden under Napoleonskrigene i 1808. Der blev ikke udløst et eneste skud, bl.a. fordi kommandanten efter sigende løb væk og gemte sig. Handelen og byen blev plyndret og de 21 kanoner udleveret til englænderne.

Kritiken af det danske militær er ikke hårdt formuleret. Den ligger hovedsagelig i modificerende adverbier som “bara”/“bare” (str. 17) og “valla”/“næppe” (str. 16). Derimod stryges de færøske myndigheder i høj grad med hårene i omtalen af lagtinget i Torshavn “gem det store glem det små” (str. 16). Indtil 1816 var lagmanden det højeste dommerembede på Færøerne, og lagmandssædet var i bygden Sandavágur.² Digtet udtrykker entydig respekt, når det karakteriserer den gamle lagmandsgård og lader vurderingen brede sig til hele bygden (str. 17):

Ypperlig bygd nu som før
lagmandssæde Sandavágur

Valabygd er enn sum áður
løgmannssetrið Sandavágur.

Den eneste anden del af kongeriget Danmark, som nævnes i digtet er Island. Det sker i forbindelse med de to klippeformationer i havet nord for Eysturoy, Risin og Kellingin (Kæmpen og Konen, str. 20).

Kæmpen går samme vej som Island
Kællingen følger ham trofast
havets bølger forhindrer dem
men de gamle intet frygter

² Lagtinget var en ret og var nedlagt 1816-1948. I dag er lagmanden den færøske regeringsleder og bor i Torshavn.

Risin heldur Íslands leið,
honum trúgv man Kelling fylgja,
teimum forðar havsins bylgja,
tó tey gomlu firnast ei.

Sagnet om Kæmpen og Konen er en oprindelsesmyte om dette par, der kom for at trække Færøerne over til Island. Men før de var færdige med at lægge et tov til rette, stod solen op, og parret forstenedes (Hammershaimb 1969:344-45).

Sagnet trækkes af og til frem i debatten om selvstændighed som et billede på at Færøerne burde gå i Islands fodspor. Tre år før digtets offentliggørelse havde Island tilkæmpet sig status som selvstændigt land i kongefællesskab med Danmark. Djurhuus' digt beskriver havet over til Island som svært at forcere, dvs. et billede, der kan overføres på selvstændighedsbestrebelse.

Synsvinklen i digtet er maskulin, men i et helhedsbillede beskrives øerne som en "flok søstre, der bryder Nordhavets bølger" ("systrafylgi, bróta Norðurhavsins bylgju", str. 11). Det færøske ord for øer hunkøn ("oyggjar"), og linjen fremstiller øerne som skibe, der sejler på havet nord for Færøerne, og skibe har traditionelt kvindenavne. Denne forestilling om, at landet flyder eller sejler, er baggrund for sagnet om Kæmpe og kællingen og sagnet om at øer som Fuglø skulle være flydeøer. Forestillingen forekommer i andre færøske digte, f.eks. Chr. Matras' 'Viderø' ('Viðoy'), hvor hele landet beskrives som en flåde, der sejler mod nordnordvest (Marnersdóttir 2007).

Djurhuus skaber et geografisk overblik og sammenføjer landsdelene til en helhed ved hjælp af historien. De historiske personer og lokaliteter bidrager til sammenhængen og skaber den energi, som er det væsentligste didaktiske indhold. Digtet er langt og indeholder en metapoetisk kommentar, som tilføjer en humoristisk selvkritisk dimension (str. 19):

Hvad er her mere at tale om?
Mýlingur i grå dragt
kigger frem i høje tanker
landets højeste forbjerg.
Det fryser hårdt på Skála bæk,
læ du ej finder der.
Skaf dig kone og brudeskænk
sæt dig ikke på Skála bæk.

Hvat er meir at røða her?
Mýlingur í skrúði gráum
lítur fram í tonkum háum,
landsins hægsta forberg er.
Frystir hart á Skála bonki,
skýli har tú finnur einki.
Fá tær vív og brúðarskonk,
kom tær ei á Skála bonk.

Lokaliteterne Mýlingur og Skálabonkur befinder sig på Streymoy's nordligste spids,³ men "skálabonkur" er også et idiomatisk udtryk for pebersvende og pebermøer (i stil med idéen om en bænkvarmer). Strofen udstiller digtets mandlige blik i næstsidste vers, men den udtrykker også den lethed og humor, som præger fremstillingen. Humor præger også beskrivelsen af andre lokaliteter, hvor der spilles på overensstemmelser mellem stednavn og betydning eller udseende: "Hesten [Hestø] løber efter Føllet" ("Hestur eftir Koltri rennur", str. 12). Den langstrakte ø Nólsoy, som ligger ud for Torshavn, beskrives som et dyr, der spænder ryggen op, så den bliver pukkelrygget, mens den kigger ind på Torshavn ("Nólsoy ryggin úr sær spennir, / kúlubøkut, long og mjá / kveitir inn á Havnarvág", *ibid.*). Med omskrivningerne domesticeres landskabet,

³ I nærheden af den hule i Sjeyndur i Jógvan Isaksens *Blid er den færøske sommer-
nat*, hvor en u-båd ligger gemt.

det tæmmes og gøres til noget fortroligt, som man kan bemestre. Hele digtet er udtryk for en tagen landet i besiddelse - gennem beskrivelserne, omskrivningerne og benævnelserne.

De første syv og de sidste tre strofer af Djurhuus' digt er kanoniserede. I *Songbók Føroya fólks* (Det færøske folks sangbog) står sangen lige efter nationalsangen 'Tú alfagra land mítt' (Mit alfagre land) S. av Skarði og 'Eg oyggjar veit' (Jeg ved et land) af Fr. Petersen, som en overgang blev brugt som nationalsang. Djurhuus' digt har med andre ord høj status, næst efter de to nationale, helliggørende sange kommer den digteriske udlægning af landets geografi.

Digtet 'Vort Land' – Venner seer paa Danmarks Kort

H. A. Djurhuus' forbillede er senromantikeren Chr. Richardts digt 'Vort Land' fra 1889 med "Venner, seer på Danmarks Kort" som første linje – digtet er med et begreb fra Genette det færøske digts hypertext.

Digtet har 72 strofer, som er formet på samme måde som Djurhuus' med otte trokéiske vers, der rimer abbaacdd. Gennemgangen af Danmark er formet som en rejseberetning, der begynder i Nordjylland (str. 6-29), går mod syd derefter østpå over Fyn (str. 30-33) til Lolland (str. 34-36), Falster (str. 37) og Møn (str. 38) for efter en kort afstikker til Bornholm (str. 39) at nå frem til Sjælland (str. 40-62) og slutte i hovedstaden København.

Richardts digt slutter med tre strofer om tabet af Sønderjylland, hvor grænsedragningen direkte benægtes (str. 68):

Seer du saa den Farvestreg
hist lidt Syd for Kongeaen?
Glem den ikke, stirr kun paa'en
dér er Danmarks Grænse – Nej,
ej for danske Mænd og Kvinder!
ej for vore dyre Minder!
ej for grønne Danevang!

ej for Modermaalets Klang!

Derefter slutter digtet med to strofer, der griber tilbage til opfordringen i første strofe “Venner seer paa Danmarks Kort” (str. 71) og går over i en bøn om, at Gud må “skjænke os et Danmarks Kort,/ hvor alt Dansk igjen er vort”, dvs. det er forestillingen om et Danmark fra før 1864, som er digtets utopi.

Richardts digt er gennemsyret af historiske referencer. Især nævnes konger og dronninger helt tilbage fra Gorm og Thyra (str. 26) og krige, således svenskekrigene (str. 34 og 47) og admiral Niels Juel (str. 31 og 44). Bygningsværker og byer knyttes til konger, forfattere og kvinder – dronning Dagmar (str. 7), Thyra (str. 26), jomfru Ane (str. 18), og der alluderes til Leonora Christina (str. 35). Digtet er dog som helhed befolket af mænd og bruger de historiske kendsgerninger til at understrege landets enhed. Tabet af en række landsdele i Sønderjylland er digtets historiske katastrofe, og formålet med digtet er at anspore til at få dem tilbage.

Djurhuus’ kilde til færøsk oldtidshistorie, *Færingesaga*, erstatte Richardts Saxo Grammaticus’ *Danmarkskrønike* (str. 22, 42, 47). Richardt nævner også andre forfattere som Thomas Kingo (str. 33 og 48), H. C. Andersen (str. 32) og Johs. Ewald (str. 54). I Djurhuus’ digt spiller litteraturen ikke den samme store samlende rolle, den færøske dans og ballader nævnes i sidste strofe, men digtet inddrager ikke den moderne nationale færøsk litteratur.

Koloniale træk i Richardts digt

Det mest interessante postkoloniale træk i Chr. Richardts digt er fem strofer om de lande, der er placeret i “Kortets Hjørne” (str. 63). Denne del af digtet indledes med en beroligende henvendelse til læseren, der er karakteristisk for digtets lette, humoristiske tone:

- Nu, hvis ej dig skræmme bort
Bølgedyb og Is og Bjørne –
findes jo i Kortets Hjørne

endnu land vi kalde vort!
ej blot Sukker-Colonier,
Palmestrand med Kolibrier -
men som Trappetrin mod Nord
Færøs – Islands – Grønlands Jord!

Det er de Vestindiske Øer, der beskrives i de to vers (5-6), og de optræder kun i omskrevet form som “Sukker-Colonier” og “Palmestrand med Kolibrier”. De navnløse vestindiske besiddelser står i modsætning til de nordlige kolonier, som alle nævnes ved deres navn. Denne klassificering uddybes i og med, at to af de nordlige danske besiddelser stilles lige med én strofe hver til Færøerne og Grønland (str. 64 og 67), mens Island beskrives i to strofer (str. 65-66).

På Færøerne fremhæves grinde- og fuglefangst, fjeldenes lyng, dansen og historien, havet og tågen, som er mændenes udfordringer, men der er ikke noget fiskeri (str. 64):

Færø-Gruppens Grinde-Kyst,
hvor de lyngomkranste Hamre,
hvor de tusind Fugle-Kamre
byde kjække Mænd til Dyst
midt i Nordhavs bløde Taager
over Sang og Saga vaager!
Dêr gaar Braad af vilde Sjø!
Dêr gaar Dans paa gjæstfri Ø!

Færøerne omtales i tredje person, dvs. beskrives mere distanceret end Grønland og Island, som tiltales som et “du”: “Stolt du var i Hedenold” (str. 66) og “Grønland ... du som Nordpols Løndom fjæler” (str. 67). Grønland beskrives endvidere ud fra en nordisk synsvinkel som “Erik Rødes Kyst”, en “Is-Ørk”. Grønlænderne omtales som børn (str. 67):

du hvis Børn i Hund og Sæler

har sit Forspand – og sin Høst
dig har Egede velsignet!

Island tildeles dobbelt så meget tekst som de to andre nordlige danske besiddelser, og i beskrivelsen af Island står de litterære allusioner tæt: “Edda-Land og Saga-Lukke” (str. 65) og uddybes med værkernes navne, forfattere og sagapersoner, “Vølvens Amme, Snorres Vugge, Gunnars, Egils, Gudruns Land”. Digtet vurderer endvidere, at Islands storhed er forfaldet “Lavt er Høvdingsædet vorden” (str. 66), men strofen slutter med at “din Skjalde-Krans!” står lysende klar i mindet.

Befolkningerne i de tre lande er på Færøerne repræsenteret af mænd, i Grønland af børn, men i stroferne om Island nævnes historiske og litterære personer af begge køn. Landenes kvaliteter stemmer overens med det omfang, beskrivelserne af dem har, mens rækkefølgen i teksten svarer til deres geografiske placering set fra Danmark med Færøerne (str. 64) først efterfulgt af Island (str. 65-66) og Grønland (str. 67). Richardts digt er formet som en rejse-skildring gennem Danmark, men der er ingen rejsemetaforik i stroferne om de nordlige lande. Det understreger digtets distance til disse fjerne egne – hvilket forener dem med Bornholm, der heller ikke eksplicit inddrages i rejsen.

I perioden 1889-1949 udkom Richardts digt i ti oplag (S. Ros-sel). I flere oplag var det illustreret med et geografisk kort, hvor de fem landsdele er placeret i kortbladets hjørner.

Ligheder og forskelle i Djurhuus’ og Richardts digte

Allerede i de første linjer ses nogle af de mest karakteristiske ligheder og forskelle:

Richardt, str. 1:
Venner, seer paa Danmarks Kort;
seer, saa I det aldrig glemmer,
til hver Plet har faaet Stemmer,

thi det Fædreland er vort!

Djurhuus, str. 1:

Se på Færøerne,
glem ikke den mindste plet!
Vinlav pryder klippen,
bølger favner sten- og sandstrand

Lítið yvir Føroya land
gloymið ikki minsta blettin.
Korki skryðir hamarsklettin
aldan fevnir møl og sand.

Begge digte lægger vægt på synet af landet, og at man bør kende sit land ned til mindste detalje. Richardts “Venner” har Djurhuus udeladt, til gengæld opfordrer begge digte læseren til at se for *ikke at glemme*, frem for på positiv vis at referere til at huske, hvilket peger på, at der kan være fare på færde. Hos Richardt er det tabet i 1864, som eventuelt kan stå i fare for at blive glemt. I Djurhuus’ digt er det vigtigst at huske opfordringen til at nå et ideal (str. 28):

Øg skibenes antal og øg den dyrkede jord
øg alt det som giver fremgang
arbejd sådan at hver mand har
egen båd og egen jordlod

Nør um skip og nør um bø,
nør um alt sum frama gevur,
strevast so, hvør maður hevur
egnan bát og egn trøð.

Hvad der sker, hvis dette glemmes, uddybes ikke, for i digtets univers er det udelukket.

Djurhuus henviser allerede i første strofe med ordet “hammerklippen” (“hamarsklettin”) til Richardts beskrivelse af Færøerne som “lyngomkranste Hamre”. Lyng kan være hedelyng. I Richardts

samtid var et af de store danske projekter Hedeselskabets opdyrking af den jyske hede – dvs. man ville lyngen til livs. Djurhuus bytter lyngen med “korki”, der er vinlav, som vokser på selve klippen og er en nytteplante, der bruges til farvning af uld. Djurhuus fjerner det næringsfattige, men smukke som ligger i Richardts “lyngomkranste Hamre”, og erstatter det med noget, som på en gang er meget nøjsomt og nyttigt i æstetisk forstand – som i digtets selvforståelse skal overføres på det færøske folk.

Richardts allersidste strofe vender det didaktiske blik mod læseren selv og omformer danmarkskortet til et kort over livet. Hos Richardts overføres den nationale kortmetaforik til den individuelle læser (str. 72):

Naar dit eget Liv engang,
alt som Tidens Slag-Uhr dikker,
lig et Landkort for dig ligger
udspændt som nu Danevang –
gid da blandt de mørke Pletter
frugtbar Manddoms Sommersletter
efter gjæve Fædres Skik
maatte lyse for dit Blik!

Livet anskues som et individuelt landkort, som bør bære spor af forfædrenes forbilledlige resultater. Djurhuus’ digt er inde på det individuelle i strofen, som opfordrer til at forøge antallet af skibe og den dyrkede jord for at alle kan blive selvejere. Djurhuus’ utopi gælder det materielle grundlag, mens Richardts utopi er ideologisk og territorial. I sin allersidste strofe afstår Djurhuus fra individualiseringen og fastholder det kollektive perspektiv (str. 29):

Se strandbredden og sandstranden,
vid at her er godt at være,
alle har nok at gøre.
Se ud over Færøland!
Se på det så alle føler

elskovsilden i brystet brænder.
Gud du må stå, tapper og fri,
du mit kære fødeland!

Lítið yvir mól og sand
vitið her er gott at vera
fyri hvønn er nógv at gera.
Lítið yvir Føroyaland!
Lítið so at allir kenna,
ástareld í barmi brenna.
Væl tú standi reyst og frítt
kæra føðilandið mítt.

Alle Djurhuus' påbud fremsættes i flertal, men i femte vers fremgår det, at henvendelsen gælder den mandlige befolkning "Lítið so at allir kenna" – *allir* er hankøn (alle mænd). Alternativet ville være *oll*, som er "alle" i intetkøn (i hunkøn hedder det *allar*). Det nationale subjekt er med andre ord en mand i Djurhuus' digt.

Imperiets svar

Djurhuus' digt er både et svar til Richardts digt og en gentagelse. Djurhuus gentager Richardts geografiske idé med den nøje beskrivelse af landsdelene med navns nævnelse og udformningen af digtet som én stor opfordring eller et langt påbud om ikke at glemme landet. Selve opdelingen af landet i landsdele virker forstørrende. I stedet for Richardts "Færø-Gruppe" og "gjæstfri Ø" går Djurhuus på den ene side længere ned i detaljen ved at benævne hver enkelt ø. På den anden side går Djurhuus en anden vej, når han deler landet op i tre landsdele, der hver omfatter en række øer.

Djurhuus svarer Richardt igen, når han påpeger, at der på klipperne vokser nyttige planter, som oveni købet har æstetisk funktion, og at Færøerne i det hele taget er andet og mere end grind, fugle, fjeld, dans og hav. Djurhuus bruger historien på to måder. I nogle tilfælde viser historien kolonimagtens magtudøvelse og

manglende evne til at forsvare landet, i andre tilfælde viser historien færingerenes egen stolte fortid. Djurhuus' digt undgår den direkte biedermeierske individualisering af perspektivet, men fastholder et overordnet fælles perspektiv. Djurhuus' digt er patriotisk ligesom Richardts. Richardts formål med gennemgangen af Danmark er at minde om, at helheden er beskåret, og at landet syd for Kongeåen bør vindes tilbage. Færøernes eneste krige findes i *Færingesagaen* og i sagnet om revolten, der opstod på grund af katedralbyggeriet i 1300-tallet. Hos Djurhuus er det ikke relevant at behandle landets omfang. Det er indre værdier det gælder, nationalfølelsen og udvidelsen af det materielle grundlag i det eksisterende territorium.

Mimicry udtrykker i dette tilfælde ønsket om at skabe Færøerne som subjekt, indsætte Færøerne som centrum. Det er et centrum, som ligner det danske, men alligevel er anderledes. Danmark er i Richardts digt det forbillede, som den enkelte bør spejle sig i og se op til. I Djurhuus' digt er Danmark strøget og pladsen overtaget af Færøerne med den færøske fortid som intern autoritet. Men digtet er skrevet i en tid, hvor der ikke var tale om nogen form for færøsk selvbestemmelsesret, dvs. der var ingen reel status for digtet at støtte. Det færøske lagting havde ingen politisk magt, det var en rådgivende forsamling på linje med de danske amtsråd. Men *forestillingen* om Færøerne som et selvstændigt land med egen nationalitet er fuldt udviklet i 1921, og måtte hele tiden aktualiseres. Den funktion udfyldte Det færøske folks sangbog, *Songbók Føroya fólks* fra 1913. Hvor Djurhuus' geografiske kom med i udgaven.

Djurhuus udvider Richardts ene strofe om Færøerne til 29, som lægger vægt på saglighed og poesi i modsætning til Richardts stereotyper. Djurhuus' fortrin frem for Richardt er, at hans digt fastholder den kollektive holdning. Djurhuus' digt reparerer det, som Richardts forsømmer i sin summariske beskrivelse af Færøerne. Djurhuus' digt repeterer og overtager kolonisatorens digteriske form og genskaber den samme nationalisme, men med et andet centrum. På den anden side udelukker Djurhuus' digt alt som ikke

er færøsk – Island nævnes, men der er ingen beskrivelse eller sammenligning hverken med det eller med andre lande.

Richardt begynder digtet med at henvise til, at det er et kort, der beskrives. Hos Djurhuus er det måske underforstået – for man kan faktisk se alle øerne fra de højeste fjeldtoppe.

Et postkolonialt moment

Debes' historiebog forklarer forholdet mellem Færøerne og Danmark i en fiktiv ramme og har en harmoniserende virkning. På den ene side gør de litterære citater historien levende, giver den et ironisk glimt samtidig med, at de tager brodden af modsætningene mellem landene. Chr. Richardts digt 'Venner seer paa Danmarks Kort' er fortalt ind i en historisk sammenhæng, der var præget af resultatet af krigen i 1864, og det tab af land, som den medførte. Digtet er eksplicit opbyggeligt, det gennemgår alle landets dele, men fokuserer på opfordringen til at vinde det tabte land tilbage. Djurhuus' digt er lige så didaktisk, men fokuserer gennem beskrivelserne af de enkelte landsdele på at skabe en kollektiv bevidsthed om et geografisk og historisk fællesskab.

Den betydning digtet og digteren H. A. Djurhuus har fået på Færøerne fremgår af følgende anekdote fra avisen *Dimmalættings* redaktionen. Den gamle redaktør Georg L. Samuelsen oplevede engang i 1980'erne følgende:

Forleden kom en mand ind på redaktionen med en gendigtning af en sang af den danske digter Chr. Richardt, 'Venner se på Danmarks kort'. Gendigtningen var både hvad angår rytme og form nøjagtig som H. A. Djurhuus' digt, 'Lítið yvir Føroya land'. Men manden ved sikkert ikke, at netop dette digt var Djurhuus' forbillede, da han digtede sangen, *som ellers er lige så oprindeligt færøsk* som alle de andre, han har skrevet. (Min udhævning, MM)⁴

⁴ "her var ein maður inni á gólvi við einari umyrking av einum sangi hjá danska

Med ordet “ellers” prøver Samuelsen at fortrænge den ikke udtalte dom, at det færøske digt med er en efterligning. Anekdoten vil understrege, at digtet er ægte færøsk. Det er det, idet det beskriver Færøerne og er skrevet på færøsk. For den besøgende, er det Richardts digt, der er en kopi, mens det i den historiske virkelighed er Djurhuus’ digt, der er lavet med Richardts som forbillede. Omvendingen forholdet mellem forbillede og efterligning udtrykker den nationale ideologi, der konsekvent stiller sig selv i centrum og alle andre udenfor. Set i en færøsk, postkolonial synsvinkel viser det os hermed, at det oprindelig færøske består i, at digtet har danske forbilleder.

Litteratur

- Ashcroft, Bill, Gareth Griffiths, Helen Tiffin: *The Empire Writes Back: Theory and Practice in Post-colonial Literatures*. London 1989.
--- : *Key Concepts in Post-Colonial Studies*. London 1998.
Bloom, Harold: *The Anxiety of Influence. A Theory of Poetry*. New York 1973.
Debes, Hans Jacob: *Færingernes land - Historien om den færøske nutids oprindelse*. København 2001.
--- : *Nú er tann stundin....* Tórshavn 1982.

skaldinum Chr. Richardt, ‘Venner se på Danmarks kort’. Henda umyrkingin er bæði í rútmu og formi so meínlík yrkingini hjá Hans Andriasi Djurhuus, ‘Lítið yvir Føroya land’. Men helst veit maðurin tað ikki, at Hans Andrias hevði júst hesa yrkingina sum fyrimynd, tá hann yrkti sangin, sum annars er so rótføroyskur sum nakar, ið hann yrkti.’ Poul á Kletti 2007.

- Rafn, Carl Christian (Udg.): *Færingesaga: Færoboernes Historie i den Islandske Grundtext med Færoiske og Dansk*. Kjøbenhavn 1832.
- Genette, Gérard: *Palimpsestes. La Littérature au second degré*. Paris 1982.
- Hammershaimb, V. U.: *Færøsk Anthologi I*. Kjøbenhavn 1891. [Offsetgenoptryk 1969].
- Hansen, Gerhard: *Vækkelsesbevægelsernes møde med færingernes enbedskultur*. Tórshavn 1984.
- Hauge, Hans (red.): *Postkolonialisme*. Århus 2008.
- Jensen, Bent: *Føroyar í kalda krígunum – Færøerne under den kolde krig*. Tórshavn 2004.
- Joensen, Leyvoy: 'Atlantis, Bábylon, Tórshavn. The Djurhuus Brothers and William Heinesen'. *Scandinavian Studies*, Summer 2002, Vol. 74, no. 2, s. 181-204.
- Joensen, Turið Sigurðardóttir: 'At rejse ud for at komme hjem'. [Magisterkonference speciale Københavns Universitet.] Kjøbenhavn 1987.
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips: *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde 1999.
- Kletti, Pól á: *Skáin*. Tillæg i *Dimmalætting*. 9. marts 2007.
- Kristeva, Julia: 'Le mot, le dialogue et le roman' (1966). *Recherches pour une sémalalyse*. Paris 1969, s. 143-173.
- Marnersdóttir, Malan: 'Construction of the Faroese Nation'. *Scandinavian Studies*. Summer 2007, Vol. 79, no. 2, s. 151-166.
- : 'Intertekstualitet'. *Om litteratur. Metoder og perspektiver*. Red. Leif Søndergaard. Århus 2003, s. 153-169.
- Ordbog over det danske Sprog* bd. 19,. Kjøbenhavn 1969 (1940).
- Rasmussen, Petur Martin og Hanus A. Samuelsen: *Føroya søga*. Tórshavn 1965.
- Rossel, Sven: 'Christian Richardt. Modtagelse og efterliv', Arkiv for dansk litteratur. [d. 30. oktober 2007 fra: http://www.adl.dk/adl_pub/fportraet/cv/ShowFpItem.aspx?nnoc=&ff_id=74&p_fpkat_id=modt]
- Thorsteinsson, Jákup og Sámal T. F. Johansen: *Føroyar í kaldakrígunum*. Tórshavn 1999.
- Vardín*, nr. 1, 1921 [Redaktør: Rikard Long].
- White, Hayden: *Metahistory: The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore, MD 1973.